

Sygn. akt **II Ca 534/15**

POSTANOWIENIE

Dnia 30 kwietnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Szaj (spr.)

Sędziowie: SO Agnieszka Bednarek- Moraś

SO Mariola Wojtkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 30 kwietnia 2014 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Prokuratury Okręgowej w Szczecinie

przy udziale L. G. i H. G.

o wpis hipoteki przymusowej

na skutek apelacji wnioskodawcy

na postanowienie Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 24 lutego 2015 r., sygn. akt Dz. Kw 4087/14, KW nr (...)

zmienia zaskarżone postanowienie w ten sposób, że je uchyla i nakazuje dokonanie wpisu w dziele IV księgi wieczystej Kw (...) hipoteki przymusowej w kwocie 520 000,- zł (pięćset dwadzieścia tysięcy złotych) na rzecz Skarbu Państwa- Prokuratury Okręgowej w Szczecinie .

SSO Agnieszka Bednarek - Moraś SSO Tomasz Szaj SSO Mariola Wojtkiewicz

Sygn. akt **II Ca 534/15**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim oddalił wniosek.

W uzasadnieniu sąd I instancji podkreślił, że wnioskodawca domaga się wpisania hipoteki przymusowej w kwocie 520.000 zł na podstawie postanowienia o zabezpieczeniu z dnia 7 listopada 2014 r. Postanowienie to obejmuje osobę L. G. i zostało doręczone jemu i jego obrońcy. W treści postanowienia nie występuje H. G.. Zgodnie z art. 291- 293 k.p.k. grożącą karę można zabezpieczyć na mieniu podejrzanego. Tymczasem w księdze wieczystej (...) jako właściciele widnieją L. i H. G.. Zachodzi zatem niezgodność między osobą podejrzaną o właścicielem ujawnionym w dziale II księgi wieczystej.

Apelację od postanowienia wywiódł wnioskodawca i zaskarżając je w całości wniósł o dokonanie wpisu hipoteki przymusowej.

Orzeczeniu zarzucił obrazę przepisów postępowania poprzez niezastosowanie przepisu art. 743¹ § 1 k.p.c. oraz błędną wykładnię przepisów prawa procesowego art. 291- 293 k.p.k. polegającą na przyjęciu, iż oddalenie wniosku o wpis

hipoteki przymusowej do księgi wieczystej, prowadzonej dla nieruchomości rolnej składającej się z niezabudowanych działek gruntu o numerach: 28/4 oraz 29/2 położonych w S. gmina D., stanowiącej ustawową wspólność majątkową małżeńską z H. G. podyktowane jest tym, iż podstawą do dokonania takiego wpisu hipoteki powinno być postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym skierowane również do H. G., podczas gdy zgodnie z treścią przepisów art. 291- 293 k.p.k. podstawą do dokonania wpisu hipoteki powinno być postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym dotyczące L. G. zaopatrzone wzmianką o wykonalności, gdyż w świetle przepisu art. 743¹ § 1 k.p.c. może być ono dokonane na mieniu objętym ustawową wspólnością majątkową małżeńską.

Motywuując powyższe wskazał, że wydane przez prokuratora postanowienie z dnia 7 listopada 2014 r. o zabezpieczeniu majątkowym jest postanowieniem skierowanym tylko wobec podejrzanego L. G.- wobec jego udziału wynikającego ze wspólności majątkowej małżeńskiej z H. G.. Zabezpieczenie majątkowe ze swej istoty jest środkiem przymusu procesowego, którego celem jest zagwarantowanie możliwości wykonania kar i środków karnych o charakterze majątkowym, które mogą być orzeczone w przyszłym wyroku lub zasądzonych roszczeń cywilnych. Zabezpieczenie mienia oskarżonego ma na celu uniemożliwienie zbycia, bądź też ukrycia jego majątku, co pozwala na właściwą realizację celów kary. Zabezpieczenie majątkowe, o którym mowa w przepisie art. 291 § 1 i 2 k.p.k. może być dokonane na mieniu objętym wspólnością majątkową małżeńską (postanowienie SN z dnia 27 lutego 2008 r. Wz 4/08, OSNKW 2008/5/39). Przepis art. 291 § 1 k.p.k. nie ogranicza przedmiotu zabezpieczenia jedynie do mienia będącego w wyłącznym władaniu podejrzanego. Użycie w tym przepisie ogólnego sformułowania, iż zabezpieczenie następuje na mieniu oskarżonego, zezwala również na zabezpieczenie mienia, wobec którego prawo własności przysługuje oskarżonemu tylko w części lub łącznie z innymi osobami (postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28 czerwca 2005 r. II AKZ 234/05). Może to być zatem również mienie objęte ustawową wspólnością majątkową małżonków. Nie oznacza to, że wpis hipoteki przymusowej może nastąpić wyłącznie w sytuacji, w której dokument stanowiący podstawę wpisu obejmuje oboje małżonków, co powodowałoby ujawnienie w treści postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym także małżonka podejrzanego jako współwłaściciela łącznego nieruchomości lub współuprawnionego w odniesieniu do innych elementów majątkowych mogących stanowić przedmiot obciążenia hipoteką przymusową. Wydanie postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym na podstawie art. 291 § 1 i § 2 k.p.k. i obciążeniu nieruchomości wspólnej podejrzanego i jego małżonka, to czynności należące do fazy postępowania zabezpieczającego. Czym innym jest już samo postępowanie egzekucyjne, gdy zaistnieją podstawy do jego wszczęcia i przeprowadzenia. Faza postępowania egzekucyjnego uruchomić bowiem może odpowiednie instrumenty ochrony prawnej przysługujące małżonkowi osoby podejrzanego, a następnie skazanej wyrokiem karnym. W toku postępowania zabezpieczającego wywołanego wydaniem postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym i zakończonego odpowiednim wpisem hipoteki przymusowej, obejmującej elementy majątku wspólnego ujawnia się przede wszystkim interes prawny beneficjentów zabezpieczenia (Skarbu Państwa i osób poszkodowanych w wyniku przestępstwa), co usprawiedliwia tymczasową ingerencję w mienie małżonka podejrzanego. Przepis art. 743¹ k.p.c. może mieć zastosowanie dopiero w postępowaniu egzekucyjnym, a nie w postępowaniu dotyczącym wykonania postanowienia o zabezpieczeniu (postanowienie SN z dnia 11 lipca 2014 r. III CSK 257/13). Na marginesie wskazał, iż wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu nie prowadzi automatycznie do utraty prawa własności mienia, a jedynie ogranicza swobodne nim dysponowanie.

Dodał także, że w postępowaniu zabezpieczającym inicjowanym postanowieniem wydanym przez prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym będzie miał zastosowanie przepis art 743 § 2 k.p.c., gdyż art. 25 k.k.w. nie odnosi się do kwestii wykonania postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym w zakresie obciążania nieruchomości podejrzanego hipoteką przymusową, dlatego też w tym zakresie należy stosować odpowiednie przepisy k.p.k. o zabezpieczeniu majątkowym, które odsyłają wprost do przepisów k.p.c.

W oparciu o powyższe apelujący stwierdził, że w świetle wydanego przez prokuratora postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym na mieniu L. G. można dokonać wpisu hipoteki przymusowej na rzecz Skarbu Państwa- Prokuratury Okręgowej w Szczecinie do kwoty 520.000 zł na nieruchomości objętej wspólnością ustawową majątkową małżeńską L. G. i H. G..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Przepis art. 626⁸ § 2 k.p.c. określa kognicję sądu pierwszej instancji przy dokonywaniu wpisu i sądu apelacyjnego przy rozpoznawaniu apelacji od wpisu. Zgodnie z jego treścią, rozpoznając wniosek o wpis sąd bada jedynie treść wniosku, treść i formę dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej, przy czym w ramach kognicji sądów wieczystoksięgowych mieści się również badanie i kontrola czynności stanowiącej podstawę wpisu pod względem jej skuteczności materialnej (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 1963 r., OSN 11/64, poz. 36, z dnia 21 kwietnia 2005 r., III CK 446/04 nie publ.). Zakres kognicji sądu rozpoznającego wniosek wyznacza także rola ksiąg wieczystych, w tym w szczególności prawne gwarancje prawidłowości dokonywanych wpisów i ich skutki, a badająca i orzekająca rola sądu w takim postępowaniu służy realizacji rządzących nim zasad (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2004 r., II CK 265/04, „Izba Cywilna” 2005, nr 2, s. 50 i z dnia 11 sierpnia 2004 r., II CK 11/04, nie publ.).

W myśl natomiast art. 626⁹ k.p.c. sąd oddala wniosek o wpis, jeżeli brak jest podstaw albo istnieją przeszkody do jego dokonania. I tak sąd wieczystoksięgowy może odmówić wpisu, jeżeli z urzędu poweźmie wiadomość o istniejącej przeszkodzie do jego dokonania (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2005 r., V CK 54/05 nie publ.). Podstawę do wydania postanowienia odmawiającego dokonania wpisu mogą stanowić okoliczności, które doszły do wiadomości sądu w inny sposób niż przy badaniu treści wniosku i dołączonych do niego dokumentów bądź które wynikają z treści księgi wieczystej lub są powszechnie znane. Sąd prowadzący księgi wieczyste ocenia, czy okoliczności te mają dla wpisu istotne znaczenie i jaką mają moc dowodową.

W tej sprawie nieuzasadnione pozostaje stanowisko Sądu Rejonowego jakoby zaistniały przeszkody do dokonaniu wpisu, zwłaszcza by wpis hipoteki przymusowej mógł nastąpić wyłącznie w sytuacji, w której dokument stanowiący podstawę wpisu obejmuje oboje małżonków.

W art. 291 § 1 k.p.k. przewidziano możliwość ustanowienia z urzędu zabezpieczenia wykonania orzeczenia sądu karnego na mieniu oskarżonego w przypadku popełnienia przez niego przestępstwa, za które można orzec m.in. grzywnę. W razie popełnienia niektórych typów przestępstw możliwe jest także zabezpieczenie roszczeń o naprawienie szkody (art. 291 § 2 k.p.k.). W postępowaniu przygotowawczym takie postanowienie wydaje prokurator i określa w nim zakres i sposób zabezpieczenia (art. 293 § 1 k.p.k.). W art. 110 pkt 2 u.k.w.h. przewidziano, że hipoteka przymusowa może być ustanowiona także na podstawie postanowienia prokuratora. Nie ma wątpliwości, że chodzi tu także o postanowienie prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym, wydane na podstawie art. 293 § 1 k.p.k.

Zabezpieczenie następuje w sposób wskazany w przepisach kodeksu postępowania cywilnego (art. 292 § 1 k.p.k.). I tak art. 743 k.p.c. rozróżnia wykonanie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w drodze egzekucji oraz w inny sposób. Przepis art. 743 § 2 k.p.c. stanowi zaś, że jeżeli z uwagi na swą treść postanowienie podlega wykonaniu w inny sposób, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące tego sposobu. Podstawą przeprowadzenia postępowania jest wtedy postanowienie zaopatrzone z urzędu przez przewodniczącego we wzmiankę o wykonalności. Wykonanie analizowanego postanowienia polega na dokonaniu wpisu do księgi wieczystej, a w konsekwencji prowadzi do obciążenia nieruchomości hipoteką. Dokonanie wpisu do księgi wieczystej nie jest jednak wykonaniem postanowienia o „zabezpieczeniu w drodze egzekucji”. Trafnie akcentuje się bowiem w apelacji, że wydanie postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym na podstawie art. 291 § 1 i § 2 k.p.k. i obciążeniu nieruchomości wspólnej podejrzanego i jego małżonka, to czynności należące do fazy postępowania zabezpieczającego. W toku postępowania zabezpieczającego, wywołanego wydaniem postanowienia prokuratora o zabezpieczeniu majątkowym i zakończonego odpowiednim wpisem hipoteki przymusowej, obejmującej elementy majątku wspólnego, ujawnia się przede wszystkim interes prawny beneficjentów zabezpieczenia (Skarbu Państwa i osób poszkodowanych w wyniku przestępstwa), co usprawiedliwia tymczasową ingerencję w mienie małżonka podejrzanego. Czym innym jest już natomiast samo wszczęcie i prowadzenie postępowania egzekucyjnego. Pojęcie egzekucji musi być rozumiane jako postępowanie uregulowane w części trzeciej k.p.c., która nie reguluje postępowania o wpis do księgi wieczystej.

Powstanie hipoteki na skutek wpisu może ułatwić przyszłą egzekucję, ale nie jest jej prowadzeniem. Za Sądem Najwyższym wskazać jednocześnie trzeba, że tylko w przypadkach wyraźnie wskazanych w ustawie dopuszcza się podjęcie czynności związanych zarówno z wykonaniem zabezpieczenia, jak i z egzekucją z mienia wchodzącego w skład majątku wspólnego na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia wydanego przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim lub na podstawie tytułu egzekucyjnego wystawionego przeciwko tylko jednej osobie pozostającej w związku małżeńskim. Przykładem tych regulacji są (...) k.p.c. oraz art. 923¹ k.p.c. Pierwszy z tych przepisów stanowi, że postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia wydane przeciwko osobie pozostającej w związku małżeńskim stanowi podstawę do podjęcia czynności związanych z wykonaniem zabezpieczenia na mieniu wchodzącym w skład majątku wspólnego. W związku z wyjątkowym charakterem tego rozwiązania ustawa przyznaje jednocześnie małżonkowi obowiązany (małżonkowi dłużnika) szczególny środek obrony w związku z wykonaniem zabezpieczenia (dokonanym zajęciem) w postaci sprzeciwu (postanowienie z dnia 24 października 2013 r. IV CSK 7/13), o czym traktuje wprost § 2. Sprzeciw nie wstrzymuje jednak wykonania zabezpieczenia, stwarza natomiast konieczność wystąpienia przez uprawnionego, w terminie 2 tygodni od powiadomienia go przez organ wykonujący zabezpieczenie, do sądu o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi obowiązanemu.

Omawiany przepis ma na względzie właśnie sytuację, gdy zabezpieczenie ma być dokonane na składnikach majątku wspólnego małżonków, a stroną postępowania zabezpieczającego (obowiązanym) jest tylko jeden z małżonków. W tym przypadku postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia zaopatrzone w klauzulę wykonalności (albo we wzmiankę o wykonalności), opiewającą przeciwko jednemu z małżonków, jest podstawą wykonania zabezpieczenia, np. zajęcia ruchomości, rachunku bankowego lub innej wierzytelności, wchodzących w skład wspólności. R. legis przepisu polega na ułatwieniu dokonania zabezpieczenia, czego przejawem jest możliwość zabezpieczenia na majątku wspólnym bez uzyskania klauzuli przeciw małżonkowi obowiązanemu. Przepis nie zmienia jednak materialnoprawnych zasad odpowiedzialności małżonka dłużnika za jego zobowiązania.

W świetle powyższego, Sąd Okręgowy stwierdza, że możliwe jest dokonanie wpisu hipoteki przymusowej na podstawie zabezpieczenia na mieniu podejrzanego grożącej mu kary grzywny oraz obowiązku naprawienia szkody poprzez obciążenie nieruchomości hipoteką przymusową, mimo, że w księdze wieczystej, w której wpis ma nastąpić jako właściciel wpisani są oboje małżonkowie na zasadzie ustawowej wspólności majątkowej.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd Okręgowy dokonał zmiany zaskarżonego orzeczenia stanowiąc jak w sentencji. Orzeczenie oparto o art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.